

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ**

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

ΘΕΜΑ:

**“Η ΚΩΣ ΩΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΣ ΠΡΟΟΡΙΣΜΟΣ”
“THE ISLAND OF KOS AS A TOURISM DESTINATION”**

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΟΜΠΟΛΙΤΗΣ

(Α.Μ. 024/12)

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, 29/11/2018

Επιβλέπων:

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΣΣΙΑΝΙΔΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	4
----------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ	5
Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ.....	5
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΩ.....	7
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΤΗΣ ΚΩ.....	7
Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ	8
Η ΚΩΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ	9
ΛΙΜΑΝΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΤΗΣ ΚΩ.....	11
Η ΜΑΡΙΝΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ.....	12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΚΩ.....	13
ΔΗΜΟΣ ΤΗΣ ΚΩ.....	13
Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ.....	14
Η ΑΡΧΑΙΑ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΚΩ.....	15
ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΚΩ.....	17

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ.....	20
ΤΟ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ ΤΗΣ ΚΩ.....	20
ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ.....	21
Η ΙΠΠΟΚΡΑΤΕΙΑ ΣΥΛΛΟΓΗ.....	22
Ο ΟΡΚΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ.....	23

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ.....	26
ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΙ ΤΕΜΕΝΗ-ΜΙΝΑΡΕΔΕΣ-ΤΖΑΜΙΑ.....	26
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ (ΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ).....	30
ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΤΗΣ ΚΩ.....	31
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΚΩ.....	36
ΟΙ ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ.....	37

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ.....	40
ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ.....	40
ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ.....	42

<u>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....</u>	46
---------------------------------	-----------

<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....</u>	48
---------------------------------	-----------

<u>ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....</u>	49
---------------------------------------	-----------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να αναδείξει το νησί της Κω ως τουριστικό προορισμό, αν και λόγω της γεωγραφικής της θέσης, του ιστορικού παρελθόντος, του φυσικού κάλλους και της πολιτιστικής της κληρονομιάς, το νησί αποτελεί τα τελευταία χρόνια έναν από τους κυριότερους πόλους έλξης περιηγητών, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και ευρύτερα στο μεσογειακό χώρο. Επίσης θα μελετηθούν οι μορφές τουρισμού που έχουν αναπτυχθεί στο νησί καθώς και αυτές που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα φυσικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά του. Θα αναφερθεί ο τουρισμός του νησιού σε αριθμούς καθώς επίσης τα θετικά και αρνητικά στοιχεία της Κω με σκοπό να προβληματίσουν τον αναγνώστη και να αναζητήσει λύσεις για το πώς θα μπορέσουμε να προσφέρουμε ένα καλύτερο και ελκυστικότερο τουριστικό προϊόν τόσο στο νησί της Κω όσο και γενικότερα στη χώρα μας, όπου ένα μεγάλο ποσοστό της συντηρείται από τον τουρισμό.

Το νησί της Κω ή αλλιώς νησί του Ιπποκράτη έχει πλούσια κληρονομιά και ιστορία καθώς κατά το πέρασμα των αιώνων άλλαξε πολλούς κατακτητές, έχοντας ως αποτέλεσμα μια διαφορετική κουλτούρα που πρόεκυψε από τους διάφορους αυτούς πολιτισμούς που άφησαν το στίγμα τους στο νησί. Λόγο των ιδιαίτερων της χαρακτηριστικών η Κω αποτελεί έναν από τους δημοφιλέστερους προορισμούς στην Ελλάδα, και παρά το γεγονός ότι το προϊόν του τουρισμού γενικότερα στην χώρα μας περνάει μία ύφεση τα τελευταία χρόνια, το νησί της Κω καταφέρει να αποτελεί εξαίρεση και να μένει όσο μπορεί ανεπηρέαστο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

❖ Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ

Ο τουρισμός ως οικονομικός παράγοντας της χώρας μας έχει τεράστια συμβολή στην εθνική οικονομία, με το ποσοστό συμμετοχής στο ΑΕΠ περισσότερο από 18% και διαρκώς ανοδικές τάσεις. Κατά τα τελευταία είκοσι έτη η αύξηση της απασχόλησης στον τομέα του τουρισμού ήταν ίση με 87%. Αυτό σημαίνει ότι απασχολήθηκαν περίπου 800.000 άτομα, δηλαδή ποσοστό γύρω στο 20% του εργατικού ανθρώπινου δυναμικού της χώρας.

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του παγκόσμιου οργανισμού του τουρισμού η χώρα μας είναι η 10^η στον κόσμο όσον αφορά το τουριστικό συνάλλαγμα αλλά και 15^η ως προς της αφήξεις τουριστών.

Έτσι η Ελλάδα επιζητά να προσελκύσει όσο το δυνατό περισσότερους τουρίστες καθώς αυτό μεταφράζεται σε περισσότερες θέσεις εργασίας αλλά και περισσότερο συνάλλαγμα, κάτι που ανεβάζει το οικονομικό επίπεδο της χώρας αλλά και βελτιώνει το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων αυτής. Τέλος δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας μειώνετε η ανεργία κάτι που κρατά τον πληθυσμό στην περιοχή της μόνιμης κατοικίας του και γενικότερα αναπτύσσει την οικονομία της εκάστοτε περιοχής.

Πηγή: (Εισαγωγή στην θεωρία του τουρισμού Θ. Σιταρας , Χρ. Τζένος)

❖ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ο τουρισμός είναι κλάδος της οικονομίας με σημαντικά και πολλαπλά οφέλη για τη χώρα του δέκτη. Είναι γνωστό ότι:

- Ο τουρισμός φέρνει εισόδημα σε ξένα νομίσματα από την πώληση υπηρεσιών και σχετιζόμενων αγαθών στη χώρα υποδοχής.
- Το εισόδημα διανέμεται ομαλά σε πολλούς τομείς της εθνικής οικονομίας, διαμορφώνοντας μια σημαντική, συσσωρευτική και συνεχή ροή εισοδήματος.
- Ο τουρισμός είναι ένας κλάδος που επεκτείνεται.
- Η τουριστική βιομηχανία απαιτεί σχετικά χαμηλές επενδύσεις κεφαλαίων, σε σχέση με τη ροή επενδύσεων που επιτυγχάνει.
- Διαμορφώνει μια ειδική μορφή αγοράς εξαγωγών, στην οποία ο καταναλωτής έρχεται σε αναζήτηση του προϊόντος.
- Το προϊόν που πωλείται είναι κυρίως υπηρεσίες και άυλα αγαθά που προφανώς έχουν απεριόριστες δυνατότητες, η δε απόδοση του εξαρτάται από τη συμπληρωματική υποδομή και την προώθηση πωλήσεων.
- Ο τουρισμός αποτελεί ένα εφαρμόσιμο και αποτελεσματικό εργαλείο δημόσιας πολιτικής για δημιουργία και ανάπτυξη κοινωνικής και πολιτιστικής οικειότητας, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνείς επίπεδο.
- Ο τουρισμός αποτελεί ένα εργαλείο για την ανάπτυξη άλλων βιομηχανιών

Πηγη:(ΣΕΤΕ, 2003)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΚΩ

❖ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΤΗΣ ΚΩ

Η Κως είναι νησί του Αιγαίου και ανήκει στο σύμπλεγμα των Δωδεκανήσων. Έχει πληθυσμό 33.388 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Είναι το τρίτο μεγαλύτερο νησί των Δωδεκανήσων σε έκταση μετά τη Ρόδο και την Κάρπαθο και το δεύτερο σε πληθυσμό μετά τη Ρόδο. Η επιφάνεια του νησιού είναι 295,3 τ. χλμ. με ακτογραμμή 112 χιλιομέτρων έχοντας ως υψηλότερη κορυφή το όρος Δίκαιο με υψόμετρο 846μ . Πρωτεύουσα του νησιού είναι η Κως, όπου είναι και το κύριο λιμάνι του νησιού. Απέχει από τον Πειραιά 200 ναυτικά μίλια. Είναι πλούσιο σε ιστορικά μνημεία νησί και παρουσιάζει αξιόλογο αρχαιολογικό και τουριστικό ενδιαφέρον. Αποκαλείται επίσης και «νησί του Ιπποκράτη», του πατέρα της ιατρικής, επειδή εκεί γεννήθηκε ο Ιπποκράτης.

Το όνομα του νησιού της Κω δεν έχει αλλάξει ποτέ από την αρχαιότητα έως και σήμερα, παρά της πρόσκαιρες ονομασίες όπου δέχτηκε κατά καιρούς και από κατακτητές κυρίως (όπως Μεροπηις ή Μερόπη , Κουρίς ή Καρίς , Χαλκώα κλπ). Όσον αφορά την προέλευση του ονόματός του νησιού υπάρχουν διάφορες θεωρίες και ακόμη και σήμερα δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε καμία από αυτές με βεβαιότητα. Μερικοί υποστηρίζουν ότι το όνομα Κως προήλθε από το όνομα μιας βασιλοπούλας κόρης του βασιλιά Τρίοπα του δεύτερου που λεγόταν Κόως. Άλλοι λένε πως η ονομασία οφείλεται στη καρική λέξη κοίον είτε επειδή το σχήμα του νησιού θυμίζει πρόβατο είτε γιατί στη Κω υπήρχαν άφθονα πρόβατα. Άλλοι πάλι υποστηρίζουν ότι το νησί ονομάστηκε έτσι από τη λέξη κώς που σήμαινε ειρκτή (φυλακή).

Βρισκόμενη μαζί με τ' άλλα νησιά της Δωδεκανήσου, στο σταυροδρόμι τριών Ηπείρων και στο σημείο συνάντησης μεγάλων πολιτισμών, η Κώς ανέπτυξε και διατήρησε για χιλιάδες χρόνια το δικό της πολιτισμό, αφομοιώνοντας τις διάφορες επιδράσεις,

διατηρώντας όμως αναλλοίωτο τον ελληνικό της χαρακτήρα. Αναδείχτηκε σε ένα από τα σημαντικά κέντρα και διαδραμάτισε αξιόλογο ρόλο στη δημιουργία του μεσογειακού πολιτισμού. Φέρεστε να κατοικείται από το 3.000 π.Χ. ενώ υπήρξε κέντρο συνάντησης όλων των σημαντικών αρχαίων ελληνικών πολιτισμών, των δυτικών και ανατολικών πολιτισμών της Μεσογείου. Λογίζετε ως ένα εύφορο νησί που η πλούσια παραγωγή του μπορούσε να θρέψει 200.000 ανθρώπους σύμφωνα με τον Όμηρο. Η πλούσια Μυθολογία και οι ιστορικές πηγές μας πληροφορούν ότι οι πρώτοι κάτοικοί της ήταν οι Κάρες και αργότερα οι Πελασγοί, ενώ αργότερα δέχτηκαν σημαντικές επιδράσεις από το Φοινικικό και Μινωικό πολιτισμό.

Από τα αρχαία χρόνια κιόλας η παραγωγή της γης της ήταν πάντα πλούσια σε ποσότητα και ποιότητα από κάθε λογής γεωργικά προϊόντα, κυρίως σταφύλια, κρασί, καρπούζια και πεπόνια. Σημαντικό είναι το γεγονός πως περιζήτητα ήταν και τα μεταξωτά λεπτά της υφάσματα, όπως διαδομένη ήταν και η τέχνη της παραγωγής και κατεργασίας του μεταξιού από τους κατοίκους, πριν καν αυτή γίνει γνωστή στον Ευρωπαϊκό πολιτισμό.

❖ Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Το νησί της Κω εντάσσεται στην περιφέρεια του νοτίου αιγαίου η οποία αποτελεί μια από τις 12 περιφέρειες της χώρας μας. Πρόκειται για μια περιφέρεια με ιδιαίτερα μορφολογικά στοιχεία καθώς ο χώρος είναι διασπασμένος έχοντας πολλά νησιά διαφόρου μεγέθους, κάτι που αποτελεί σπάνιο στοιχείο όχι μόνο για την Ελλάδα αλλά και για την Ευρωπαϊκή χερσόνησο. Η περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου αποτελεί εξωτερικό σύνορο τόσο της χώρας, όσο και της Ευρωπαϊκής ένωσης γεγονός που τη χαρακτηρίζει ως σημαντική πύλη εισόδου των παραπάνω περιοχών. Η μεθοριακή της θέση έχει ως συνέπεια, διάφορα πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα για την περιφέρεια.

Συγκεκριμένα τα εξής:

Πλεονεκτήματα :

- Κομβική θέση της περιφέρειας στους βασικούς άξονες των αερομεταφορών αλλά και των θαλάσσιων μεταφορών. Κλπ

Μειονεκτήματα :

- Αυξημένο κόστος για τη θωράκιση.
- Δυσχέρεια ανάπτυξης οικονομικών ή άλλων συνεργασιών με τις περιβάλλουσες χώρες λόγω της αστάθειας των πολιτικών σχέσεων. Κλπ

Πηγή: http://history-pages.blogspot.com/2012/11/blog-post_8.html

❖ Η ΚΩΣ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΑ

Η σημερινή Κως είναι ένα σύγχρονο τουριστικό νησί με πολλές δυνατότητες σε θέματα διαμονής, φαγητού, σπορ, εκδρομών, νυχτερινής ζωής αλλά και ψυχαγωγίας. Το πλέον αξιοσημείωτο στοιχείο που χαρακτηρίζει το νησί είναι οι ατελείωτοι ποδηλατόδρομοι, γι' αυτό και πολύ συχνά η Κως χαρακτηρίζεται ως το νησί του ποδηλάτου. Το επίπεδο έδαφος του νησιού κάνει το ποδήλατο ένα εύκολο μέσο μετακίνησης για τις πολλές διαδρομές που μπορεί να απολαύσει ξεκούραστα ο επισκέπτης. Το ποδήλατο δεν ενδείκνυται μόνο για μετακίνηση, αλλά και για άθληση και ψυχαγωγία. Ο ποδηλατοδρόμος της Κω ξεκινά από την παραλία του Φάρου και εκτείνεται ως το τέλος της παραλίας του Ψαλιδιού, μια απόσταση περίπου 13 χιλιομέτρων. Με πολλούς παράδρομους, κάποιιοι από τους οποίους οδηγούν μέσα στην πόλη της Κω, μπορεί κανείς να πάει όπου θελήσει, μόνο με ποδήλατο. Αρκετοί ντόπιοι προτιμούν το συγκεκριμένο μέσο μετακίνησης για τη δουλειά, την παραλία, την καφετέρια ή απλώς τη βόλτα τους στην όμορφη παλιά πόλη. Στο νησί της Κω υπάρχουν δεκάδες καταστήματα ενοικίασης ποδηλάτου, με ποδήλατα διαφόρων ειδών για τις ηλικίες ,από ποδήλατα δρόμου και βουνού μέχρι ποδήλατα tandem (για δύο αναβάτες).

Ακόμη άξιο αναφοράς είναι το γεγονός ότι πέραν από τις όμορφες διαδρομές εντός του κέντρου του νησιού υπάρχουν και άλλες που πραγματικά αξίζει κάποιος να επισκεφθεί αν θέλει να δει και να ζήσει από κοντά τις ομορφιές αυτού του νησιού. Άλλες ορεινές που προσφέρουν μία άκρως απολαυστική πανοραμική θέα του νησιού, ενώ άλλες παραθαλάσσιες που οδηγούν σε παραλίες και οικισμούς όπως τον δρόμο που ξεκινά από το κέντρο της Κω διασχίζει το Τιγκάκι και φτάνει ως τον οικισμό του Μαρμαρίου και τις μοναδικές παραλίες που διαθέτει.

Πηγή: <https://www.koshotels.gr/el/kos/activities/cycling>

Το βασικό οδικό δίκτυο καλύπτει τις εξής διαδρομές:

- * Κως-Ασκληπείο: 4 χιλιόμετρα
- * Κως –Ζιπάρι: 9 χιλιόμετρα
- * Κως –Τιγκάκι: 13 χιλιόμετρα
- * Κως –Ασφενδιού: 14 χιλιόμετρα
- * Κως –Πυλί: 15 χιλιόμετρα
- * Κως –Μαστιχάρι: 30 χιλιόμετρα
- * Κως –Μαρμάρι: 15 χιλιόμετρα
- * Κως –Αντιμάχεια: 25 χιλιόμετρα
- * Κως –Καρδάμαινα: 32 χιλιόμετρα
- * Κως –Κέφαλος 42 χιλιόμετρα

Οι διαδρομές αυτές δεν είναι οι μόνες του νησιού, αλλά είναι το κυρίως οδικό δίκτυο του και το μόνο που είναι στρωμένο με ασφαλτό.

Επίσης οι βασικές ακτοπλοϊκές γραμμές που εξυπηρετούν το νησί είναι οι εξής:

- ΚΑΛΥΜΝΟΣ – ΚΩΣ – ΝΙΣΥΡΟΣ– ΤΗΛΟΣ – ΣΥΜΗ – ΡΟΔΟΣ
- ΡΟΔΟΣ – ΣΥΜΗ – ΤΗΛΟΣ – ΝΙΣΥΡΟΣ – ΚΩΣ – ΚΑΛΥΜΝΟΣ
- ΡΟΔΟΣ – ΚΩΣ –ΣΑΜΟΣ–ΧΙΟΣ–ΜΥΤΙΛΗΝΗ – ΛΗΜΝΟΣ – ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

Ακόμη, αν κάποιος εκ του εσωτερικού θελήσει να ταξιδέψει με το αεροπλάνο υπάρχει καθημερινή σύνδεση απευθείας με την Αθήνα και η πτήση διαρκεί περίπου 45 λεπτά.

❖ ΛΙΜΑΝΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΤΗΣ ΚΩ

Το λιμάνι της Κω

Βρίσκετε στο κέντρο της πόλης του νησιού στην βόρεια πλευρά. Αποτελεί το φυσικό λιμάνι της Κω στο οποίο σήμερα ελλιμενίζονται τουριστικά σκάφη και καράβια, ενώ στην ίδια θέση φαίνονται και τα ερείπια του αρχαίου λιμανιού. Η ευρύτερη περιοχή του λιμανιού αναβαθμίστηκε από τους Ιταλούς μετά τον καταστροφικό σεισμό του 1933 και αποτελεί το κύριο και μεγαλύτερο λιμάνι του νησιού.

Το λιμάνι της Καρδάμαινας

Στην νότια πλευρά του νησιού και σε απόσταση 26 χιλιομέτρων από την πόλη συναντά κανείς το λιμάνι της Καρδάμαινας. Βρίσκετε δίπλα στην κεντρική πλατεία του οικισμού και εξυπηρετεί τις θαλάσσιες συγκοινωνίες με τα νησιά της Νισύρου και της Τήλου, ενώ μπορεί και να φιλοξενήσει μικρό αριθμό τουριστικών σκαφών.

Το λιμάνι του Μαστιχαρίου

Είναι ένα μικρό λιμάνι που απέχει 21 χιλιόμετρα από την πόλη και εξυπηρετεί την θαλάσσια συγκοινωνία με τα υπόλοιπα νησιά της Δωδεκανήσου. Βρίσκετε στο Μαστιχάρι έναν γραφικό παραθαλάσσιο οικισμό στην βόρεια πλευρά του νησιού που έχει ιδιαίτερη ομορφιά και προτιμάται από τους τουρίστες.

Το λιμάνι της Κεφάλου

Έχει απόσταση 40 χιλιομέτρων από την πόλη της Κω, βρίσκεται στον κόλπο της περιοχής της Κεφάλου στο δυτικό άκρο του νησιού και εξυπηρετεί κυρίως τους ψαράδες ως αλιευτικό καταφύγιο, ενώ ταυτόχρονα διαθέτει και πολλές παραδοσιακές ψαροταβέρνες στην τριγύρο περιοχή.

❖ Η ΜΑΡΙΝΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Η Μαρίνα που βρίσκεται στο νησί της Κω αποτελεί ένα ενδιαφέρον σημείο επίσκεψης, καθώς πέρα από τις υπηρεσίες που παρέχει στα σκάφη διαθέτει καφετέριες και εστιατόριο με όμορφη θέα. Πολλές φορές τα σκάφη που σταθμεύουν σε αυτή αποτελούν πόλο έλξης για πολλούς τουρίστες, άλλα λόγω του μεγέθους τους και άλλα λόγω εμφάνισης. Βρίσκετε σε πολύ κοντινή απόσταση από το κέντρο του νησιού, ακριβώς δίπλα από το λιμάνι. Επίσης διαθέτει εμπορικό κέντρο στο οποίο λειτουργούν 20 καταστήματα διαφόρων ειδών: καφετέρια –μπιστρό, εστιατόριο, παντοπωλείο, οπωρολαχανοπωλείο, στεγνοκαθαριστήρια, καταστήματα ναυτιλιακών ειδών και εξοπλισμού, σταθμός επιθεώρησης σωστικών μέσων και εξοπλισμού, τουριστικά καταστήματα, ανοικιόσσεις αυτοκινήτων, ναυτιλιακά πρακτορεία, τουριστικά γραφεία.

Σήμερα η μαρίνα λειτουργεί πλήρως, προσφέρει 250 θέσεις ελλιμενισμού, παροχή νερού, παροχή ρεύματος (220 & 380 V από 16 έως 250 αμπέρ), τηλεφωνική σύνδεση και δορυφορική τηλεόραση. Η περιοχή διαχείμασης είναι ικανή να φιλοξενήσει 150 σκάφη και εξυπηρετείται από γερανό σκαφών αλλά και υδραυλικό τρέιλερ. Το συγκρότημα της Μαρίνας είναι περιφραγμένο με δύο πύλες εισόδου, ενώ όλοι οι χώροι επιβλέπονται επί 24ώρου βάσεως από φύλακες. Παράλληλα, κλειστό σύστημα παρακολούθησης με ηλεκτρονικές κάμερες καλύπτει τις εγκαταστάσεις της Μαρίνας.

Αναλυτικά οι παροχές της μαρίνας :

- 250 θέσεις ελλιμενισμού
- 150 θέσεις διαχείμασης
- Μέγιστο μήκος: 80m.
- Μέγιστο βύθισμα: 5m.
- Ηλεκτρικό Ρεύμα 220 / 380 V
- Ράμπα
- Συντήρηση σκαφών και εγκαταστάσεις επισκευών
- Γερανός (Travel Lift) 100t και υδραυλικό τρέιλερ 35t
- 24ωρη υπηρεσία security – κάμερες παρακολούθησης
- Λιμεναρχείο
- Δωρεάν Wi-fi
- Τουαλέτες/Ντουζιέρες/Πλυντήριο

Πηγή: <http://www.kosmarina.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

❖ ΤΟ ΝΗΣΙ ΤΗΣ ΚΩ

❖ ΔΗΜΟΣ ΤΗΣ ΚΩ

Ο δήμος της Κω έγινε ένας ενιαίος από το 2010 έπειτα από την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης και την συγχώνευση των τριών προγενέστερων δήμων, του δήμου της Κω, του δήμου Δικαίου και του δήμου Ηρακλειδών. Σήμερα μετά την ένωση πιστεύεται ότι αριθμεί περίπου 33.388 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2011.

- ❖ Μέχρι τότε ο δήμος της Κω αποτελούνταν από 17.890 κατοίκους, βρίσκονταν στα ανατολικά του νησιού και αποτελούνταν αποκλειστικά και μόνο από την πόλη της Κω.
- ❖ Ο δήμος Δικαίου ήταν ένας από τους τρεις δήμους στους οποίους διαιρούνταν διοικητικά η Κως την περίοδο που ίσχυσε το πρόγραμμα Καποδίστριας και ουσιαστικά λειτούργησε την περίοδο 1999 -2010. Βρίσκονταν στο κεντρικό τμήμα του νησιού ανάμεσα από τους άλλους δύο δήμους και αποτελούνταν από δύο δημοτικά διαμερίσματα αυτά του Ασφενδιού και του Πυλίου. Στο σύνολό του αριθμούσε 6.094 κατοίκους και είχε ως έδρα το Ζηπάρι.
- ❖ Ο δήμος Ηρακλειδών καταλάμβανε όλο το δυτικό τμήμα του νησιού, αριθμούσε 6.983 κατοίκους και αποτελούνταν από τρία δημοτικά διαμερίσματα και είχε ως έδρα την Αντιμάχεια. Τα τρία δημοτικά διαμερίσματα που το αποτελούσαν ήταν αυτά της Αντιμάχειας, της Καρδάμαινας και της Κεφάλου. Τέλος αξίζει να αναφερθεί ότι σε αυτό το τμήμα του νησιού οι τουριστικές υποδομές είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένες, καθώς διαθέτει ορισμένα από τα σημαντικότερα θέρετρα του νησιού.

❖ Η ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

Η αρχιτεκτονική της Κω είναι ιδιαίτερη γιατί έχει δεχτεί πολλές επιδράσεις από τον ξένο πολιτισμό. Λόγο του ότι έχουν περάσει διάφοροι κατακτητές κατά καιρούς αλλά και του δικού της ιδιόμορφου χαρακτήρα, σήμερα μπορεί κανείς να θαυμάσει στο νησί της Κω πολλά όμορφα κτίσματα διαφορετικής αρχιτεκτονικής και κουλτούρας, άλλα νεότερα και άλλα αναλλοίωτα στο πέρασμα του χρόνου. Παρ όλα αυτά μπορούμε να πούμε πως η αρχιτεκτονική του νησιού είναι ως επί το πλείστον επηρεασμένη από τους Ιταλούς.

Αρχικά κατά την οθωμανική εποχή η πόλη είχε τα χαρακτηριστικά μιας πόλης-παζαρίου. Όπως συνηθίζεται σε τέτοιες πόλεις η ζωή περιορίζεται στον εμπορικό δρόμο αλλά και στο κέντρο της πόλης, που στην περίπτωση της Κω αποτελούσε η πλατεία του πλατάνου, τριγύρω της οποίας ζούσαν μουσουλμάνοι αποκλειστικά. Σήμερα σε διάφορα μέρη της Κω μπορεί να θαυμάσει κανείς μουσουλμανικά κτίσματα που σώζονται ακόμη.

Εν συνεχεία και επί περιόδου Ιταλοκρατείας το νησί δέχτηκε αρκετές παρεμβάσεις σύμφωνα με τα Ιταλικά-Βενετσιάνικα πρότυπα οι οποίες όμως δεν κράτησαν πολύ εξαιτίας του μεγάλου καταστροφικού σεισμού το 1933. Έτσι οι Ιταλοί κατακτητές ανέλαβαν να ανοικοδομήσουν το νησί της Κω χωρίζοντάς το όμως σε τρεις οικιστικές ζώνες (βόρεια, κεντρική, ανατολική) με βάση την οικονομική κατάσταση των πολιτών. Έτσι το βόρειο τμήμα (case popolari) της πόλης σχεδιάστηκε για τα λαϊκά στρώματα με μικρά σπίτια, το κεντρικό τμήμα (palazzine) δόθηκε στους αστούς με διώροφες κατοικίες και καταστήματα και το ανατολικό τμήμα (villini) οικοδομήθηκε με επαύλεις, κήπους και μεγάλο περιβάλλοντα χώρο για τους Ιταλούς εποίκους.

Το 1948 με την ένωση των Δωδεκανήσων στην Ελλάδα άρχισε να αλλάζει η αρχιτεκτονική του νησιού ενώ οικοδομήθηκαν και μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες για να καλύψουν τις τουριστικές ανάγκες που δημιουργήθηκαν. Παρ όλο που η παραδοσιακή αρχιτεκτονική του νησιού με τα άσπρα χαμηλά σπίτια έχει αλλάξει και έχει δώσει την θέση της σε νέα σύγχρονα κτίρια μπορεί ο επισκέπτης να θαυμάσει μερικά τέτοια

κτίσματα που υπάρχουν ακόμη στις μέρες μας στα χωριά κυρίως, όπου κανείς θα βρεί και αρκετά γραφικά πλακόστρωτα δρομάκια, ενώ στην περιοχή της Αντιμάχειας θα δει κανείς παραδοσιακούς ανεμόμυλους.

Τέλος άξιο αναφοράς είναι το γεγονός πως τα κτίρια που υπήρχαν στην Κω πριν τον ισχυρό σεισμό του 1933 όπως (Δημαρχείο, Γενικό Νοσοκομείο, Διοικητήριο κ.α.) διαφέρουν από τα μετασεισμικά (Casa del Fascio, Δημοτική Αγορά, Casa Balilla κ.α.) ως προς τη μορφή, καθώς τα πρώτα είναι δείγματα εκλεκτικισμού, ενώ τα δεύτερα έχουν στοιχεία ρασιοναλισμού και φασιστικής αρχιτεκτονικής.

Πηγή: <https://www.kos4all.com>

❖ Η ΑΡΧΑΙΑ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΚΩ

Κατά την αρχαιότητα η αγορά της Κώ υπήρξε ένα πολύ σημαντικό σημείο για το νησί, καθώς πέρα από εμπορικό κέντρο αποτελούσε και κοινωνικό, γιατί εκεί γινόταν διαφόρων ειδών συναντήσεις. Κτίστηκε τον 4^ο αιώνα π.χ κοντά στο λιμάνι της πόλης στο οποίο εντάσσεται και αρχαιολογικά, ενώ αξίζει να αναφερθεί ότι είναι μια από τις μεγαλύτερες αγορές που έχουν ανακαλυφθεί στην χώρα μας. Η αγορά ήταν η 'καρδιά' του οικονομικού κέντρου του νησιού έχοντας μεγάλους δρόμους, εργαστήρια, καταστήματα αλλά και βωμούς που αποτελούν δείγμα μιας αγοράς εκείνης της εποχής. Η αρχαία αγορά αποτελούνταν από τρεις κύριες στοές, την ανατολική, την δυτική και την βόρεια, που στο κέντρο τους συναντιόνταν σε μια μεγάλη εσωτερική κυκλική αυλή. Η βόρεια στοά ένωνε την αγορά με τα τείχη της πόλης, ενώ οι άλλες δύο είχαν διάφορα καταστήματα που εξυπηρετούσαν τις καθημερινές ανάγκες των πολιτών.

Η αρχαία αγορά ανακαλύφθηκε εντός των τοίχων τις από τους ιταλούς αρχαιολόγους Λαουρέντζι και Μορρικόνε έπειτα από το μεγάλο σεισμό του 1933 που κατέστρεψε αρκετά σημεία της πόλης. Σήμερα το ορατό τμήμα της αγοράς καλύπτει μια έκταση 152μ μήκους και 82μ. πλάτους. Στη ζώνη αυτή ο επισκέπτης μπορεί να δει ένα τμήμα της οχύρωσης της πόλης, τα ιερά της Αφροδίτης και του Ηρακλή, αλλά και τμήμα του αρχαίου λιμένα της πόλης.

Τέλος να σημειωθεί ότι το μεγαλύτερο τμήμα της αρχαίας αγοράς βρίσκεται θαμμένο κάτω από την σύγχρονη πόλη του νησιού. Μάλιστα, το νότιο τμήμα της ήρθε στο φως πρόσφατα με τις ανασκαφές απέναντι από τον βωμό του Διονύσου, οι οποίες οδήγησαν στην αναστήλωση δύο κίωνων οι οποίοι ανήκουν στην αρχαία αγορά.

Πηγές : <https://www.kos4all.com>

Βασίλης Χατζηβασιλείου (1990), Ιστορία της νήσου Κω, , Έκδοση Δήμου Κω

- Οι ορεινές και ημιορεινές περιοχές του νησιού καλύπτονται κύριος από φυσική βλάστηση που αποτελείται από αραιά και πυκνά δάση κυπαρισσιών και πεύκων. Το οροπέδιο που εκτείνεται μεταξύ των δήμων Ασφενδιού και Κεφάλου καλύπτεται από αραιά δάση πεύκων, θάμνους κέδρων, αλλά και καλλιεργούμενων εκτάσεων. Ο κύριος όγκος εξ αυτών βρίσκεται στο βόρειο πεδινό τμήμα του νησιού που εκτείνεται από το Ακρωτήριο Αμμουδιά έως την περιοχή Λιβάδια της κοινότητας Αντιμάχειας και την περιοχή γύρω από το χωριό της Καρδάμαινας.

- Όσον αφορά την πανίδα της Κω είναι πολύ πλούσια, υπάρχουν πολλές πέρδικες και πολλά σπάνια αποδημητικά πουλιά που περνούν από τους υγροβιότοπους του νησιού τις Αλυκές και την λίμνη Ψαλίδι. Παρ όλα αυτά τα αποδημητικά πουλιά δεν περνούν πλέον σε τόσο μεγάλο αριθμό όσο παλαιότερα από το νησί, λόγω της τουριστικής ανάπτυξης και συνεχής καταπάτησης των βιοτόπων αυτών. Ο πληθυσμός συνεχώς μειώνεται με απειλή εξαφάνισης. Η περιοχή δεν προστατεύεται, έχει έκταση 900 περίπου στρέμματα εκ των οποίων τα 200 χρησιμοποιούνται για Αλυκές οι οποίες υπολειπούνται και δεν αποδίδουν. Λόγω των λιμναζόντων νερών εμφανίζονται πολλά κουνούπια τα οποία καταπολεμούνται με ψεκασμό με τις δυσάρεστες συνέπειες για τον βιότοπο και την πανίδα του να είναι εμφανής. Τα είδη γύπες, γυπαετός και όρνις δεν υπάρχουν πια, ενώ και άλλα είδη βρίσκονται υπό διαρκή κίνδυνο για εξαφάνιση.

❖ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΚΩ

- Ο πλάτανος του Ιπποκράτη

Απέναντι από το Κάστρο της Κω και δίπλα στην Αρχαία Αγορά, βρίσκεται ένα από τα γηραιότερα δέντρα στον κόσμο: ο Πλάτανος του Ιπποκράτη. Αποτελεί σημαντικό αξιοθέατο το οποίο επισκέπτονται κάθε χρόνο χιλιάδες άνθρωποι για να το δουν από κοντά και να το απαθανάτισουν. Σύμφωνα με τον μύθο, ο Ιπποκράτης σε αυτό το σημείο κάτω από τον ίσκιο του δέντρου δίδασκε τους μαθητές του, ενώ το ίδιο φαίνεται να έκανε και ο απόστολος Παύλος. Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση, ο πλάτανος φυτεύτηκε από τον Ιπποκράτη πριν από περίπου 2.400 χρόνια. Κάτω από τη σκιά του, ο μεγάλος σοφός

δίδασκε την επιστήμη της Ιατρικής στους μαθητές του. Ο πλάτανος έχει περίμετρο 12 μέτρα κι έναν τεράστιο κορμό που θυμίζει σπηλιά.

Το δέντρο ανήκει στο είδος του ανατολικού πλατάνου (*Platanus orientalis* L.) και η ηλικία του θεωρείται ότι υπερβαίνει τα 2.300 χρόνια. Η διάμετρος του κορμού στη βάση του είναι 4,70 μέτρα και η περιμέτρος του 10,50 μέτρα. Με την πάροδο των αιώνων, το ξύλο του κορμού και των μεγάλων σε ηλικία κλαδιών έχει σαπίσει από διάφορους μύκητες και άλλα έντομα, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μεγάλη κουφάλα στο εσωτερικό του. Μερικά από τα κλαδιά του στηρίζονται με μεταλλικές σκαλωσιές για να μη σπάσουν λόγω του βάρους τους και των δυνάμεων του ισχυρού αέρα που υπάρχει κατά καιρούς. Δίπλα στο δέντρο βρίσκονται δύο οθωμανικές κρήνες-πηγές, το νερό των οποίων σύμφωνα με την επιγραφή τους, προέρχεται από την πηγή του Ιπποκράτη. Το δέντρο αυτό αποτελεί από το 1985 διατηρητέο μνημείο της φύσης. (ΦΕΚ 589/Β/1985)

Τέλος το σημείο αυτό έχει και ιστορικό παρελθόν καθώς κάτω από τον πλάτανο στις 24 Ιουνίου του 1821 σφαγιάστηκαν από τους οθωμανούς 98 Κώοι κάτοικοι για την συμμετοχή πλοίων της Κω σε επαναστατικές ενέργειες του 1821.

Πηγή: <https://www.koshotels.gr/el/kos/sightseeing>

- Υγροβιότοπος-Αλυκές Τιγκάκι

Η λίμνη στο Τιγκάκι της Κω λειτουργούσε ως αλυκές δηλαδή λιμνοθάλασσα που αποτελείτε από αλμυρό και υφάλμυρο νερό. Βρίσκεται μεταξύ των οικισμών Τιγκάκι και Μαρμάρι και παρήγαγε μαγειρικό αλάτι ως το έτος 1989.

Συνολικά αριθμεί 930 στρέμματα και αποτελεί κατά τακτά χρονικά διαστήματα ενδιάμεσο σταθμό σπάνιων αποδημητικών πουλιών όπως τα φλαμίνγκο που δύσκολα συναντά κανείς στην χώρα μας και επισκέπτονται το σημείο αυτό κατά την χειμερινή περίοδο από τα τέλη του Φθινοπώρου ως την αρχή της Άνοιξης. Το όμορφο τοπίο του υγροβιότοπου συμπληρώνουν οι πελεκάνοι και οι ερωδιοί που συναντώνται ανάμεσα σε νερόφιδα και νεροχελώνες. Λόγω της σημαντικότητας της περιοχής για τα μεταναστευτικά πτηνά, αλλά και για την ιδιαίτερη ομορφιά της, η Αλυκή αυτή έχει ενταχθεί στις προστατευόμενες περιοχές NATURA 2000.

Πηγή : <http://www.travellersgreece.com/gr/ellada/ΠεριφέρειαΝοτίουΑιγαίου/Κως>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

❖ Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

❖ ΤΟ ΑΣΚΛΗΠΕΙΟ ΤΗΣ ΚΩ

Το Ασκληπιείο της Κω χρονολογείται στην Μυκηναϊκή εποχή όπως μας δείχνουν τα μέχρι τώρα ευρήματα. Είναι κτισμένο στις πλαγιές ενός λοφίσκου με πλούσια βλάστηση και θέα στη θάλασσα. Αποτελούσε το μέρος λατρείας του θεού Ασκληπιού και χώρο θεραπείας αλλά και διδασκαλίας της Ιατρικής. Απέχει τέσσερα περίπου χιλιόμετρα από το κέντρο της πόλης της Κω, ενώ αποτελεί και το σπουδαιότερο αρχαιολογικό μνημείο του νησιού, αλλά και ένα από τα πιο φημισμένα ασκληπιεία της αρχαιότητας. Αξίζει να αναφερθεί ότι σε αντίθεση με το ιερό του ασκληπιείου της Επιδαύρου στην Κω αναπτύχθηκε ιδιαίτερα η επιστημονική ιατρική. Εκεί δίδαξε ο Ιπποκράτης στην σχολή που είχε ιδρύσει ο ίδιος στο χώρο του Ασκληπιείου. Σημαντικό είναι επίσης το γεγονός πως κατά το 260 π.χ. και επί βασιλείας των Πτολεμαίων ο χώρος του ασκληπιείου αποτέλεσε άσυλο προς κάθε καταδιωγμένο που αναζητούσε προστασία. Η ανακάλυψη του χώρου του Ασκληπιείου έγινε το 1902 από τον Γερμανό αρχαιολόγο Rudolf Herzog και τον Κώο Ιάκωβο Ζαρράφτη, ο οποίος μάλιστα και υπέδειξε την θέση του ιερού. Έτσι οι ανασκαφές συνεχίστηκαν από τους Laurenzi και Morricone τα έτη 1930 και 1937 αντίστοιχα, μαζί με εργασίες αναστήλωσης και αποκατάστασης.

Τέλος αξίζει να αναφερθεί πως πολλά αντικείμενα από τις ανασκαφές φυγαδεύτηκαν προς τη Ρώμη και την Κωνσταντινούπολη και τα ίχνη τους είναι χαμένα ακόμη και σήμερα.

Πηγές: <http://www.kos.gr/el/sights>

Χατζηβασιλείου Β., Το Ασκληπιείο της Κω, Κως 2004

- Τα σημαντικότερα κινητά ευρήματα στο Ασκληπιείο είναι:

17 επιγραφές, που μας δίνουν πολύτιμες ιστορικές πληροφορίες

24 χειρουργικά εργαλεία και δύο εργαλεία ακόμη μια σπάθη και μια μήλη.

μαρμάρινα αναθηματικά μέλη: ένα αυτί, ένα νοσηρό πέος και δύο γυναικεία στήθη

θησαυρός πολλών νομισμάτων του 4ου αιώνα μ.χ.

❖ ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ Ο ΠΑΤΕΡΑΣ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ

Ο Ιπποκράτης (460-377 π.χ.) ήταν αρχαίος Έλληνας ιατρός, απόγονος ιερατικής οικογένειας, έζησε κατά τον χρυσό αιώνα του Περικλή και θεωρείται μια από τις ποιο εξέχουσες προσωπικότητες στην επιστήμη αυτή καθώς είναι ο θεμελιωτής της σύγχρονης ιατρικής. Γεννήθηκε το 460 π.χ. στην Αστυπάλαια αρχαία πρωτεύουσα του νησιού και ανήκε στον κλάδο των Ασκληπιαδών. Σύμφωνα με την παράδοση, πατέρας του ήταν ο Ηρακλειδής και μητέρα του η Φαιναρέτη, ενώ είχε δύο γιούς που ήταν επίσης εξάαιρετοι γιατροί, τον Θεσσαλό και τον Δράκοντα.

Είναι ο πρώτος που θεμελίωσε την επιστημονική ιατρική όπως βεβαιώνει και ο Γαληνός, (πρώτος εξήνεγκε την τελείαν παρ' Έλλησι ιατρικήν. xiv, 676)

Στα πρωταρχικά χρόνια της μαθητείας του υπήρξε μαθητής του ίδιου τον πατέρα του, κατόπιν του Ηρόδικου, του Γοργία, του ρήτορα Λεοντίνου και του Δημόκριτου του Αβδηρίτη, αν και αργότερα αρκετοί ερευνητές ισχυρίστηκαν πως η σχέση του με τον Γοργία και τον Δημόκριτο ήταν περισσότερο μια πνευματική επικοινωνία και όχι μια σχέση μαθητείας. Έν συνεχεία αφού τελείωσε την εκπαίδευσή του στην Κω αναχώρησε από το νησί και επισκέφθηκε διαδοχικά την Θεσσαλία, την Θάσο και την Θράκη αναζητώντας επιπλέον μόρφωση. Η φήμη του εξαπλώθηκε γοργά σε όλη την Ελλάδα αλλά και έξω από αυτήν, φτάνοντας λέγεται σε σημείο ο Αρταξέρξης Β΄ βασιλιάς της Περσίας να τον καλέσει στην αυλή του στέλνοντας πρέσβεις με δώρα προς τιμήν του αλλά εκείνος αρνήθηκε να φύγει απ' την πατρίδα του. Ακόμη λέγεται πως θεράπευσε το βασιλιά των Μακεδόνων Περδίκκα, έσωσε τα Άβδηρα από λοιμό αλλά και βοήθησε τους Αργείους και τους Αθηναίους, λαμβάνοντας προληπτικά μέτρα κατά της εξάπλωσης λοιμωδών νοσημάτων.

Τέλος ο τελευταίος του προορισμός ήταν η γή των προγόνων του η Θεσσαλία όπου έμεινε ως το τέλος της ζωής του. Πέθανε το 377π.χ σε ηλικία 83 ετών και τάφηκε κάπου μεταξύ Γυρτώνος, Τυρνάβου και Λάρισας.

- **Η Ιπποκράτεια συλλογή**

Το έργο του Ιπποκράτη ή αλλιώς Ιπποκράτεια συλλογή αποτελείται από 59 έργα τα οποία γράφτηκαν στην ιωνική διάλεκτο μεταξύ του 440-340 π.Χ. και αποτελούν τα αρχαιότερα μνημεία ακριβούς επιστημονικής ιατρικής.

Τα έργα αυτά χωρίζονται στους εξής τομείς: **Γενικής φύσης, Ανατομικά και φυσιολογικά, Γενικής παθολογίας, Προγνωστικής ιατρικής, Ειδικής νοσολογίας, Θεραπευτικής, Χειρουργικής, Οφθαλμολογίας, Μαιευτικής και Γυναικολογίας και τέλος Παιδιατρικής.**

Αναλυτικότερα ανά κατηγορία:

- **Γενικής φύσης** είναι: Ο Όρκος, ο Νόμος, Περί Αρχαίας Ιατρικής, Περί Ιατρού, Περί Τέχνης, Περί Ευσημοσύνης, Παραγγελίαι και Αφορισμοί.
- **Ανατομικά και φυσιολογικά** είναι τα: Περί Ανατομής, Περί Καρδίας, Περί Σαρκών, Περί Αδένων, Περί Οστέων Φύσεως, Περί Γονής, Περί Φύσεως Παιδίου, Διαιτητικά, Περί Τροφής, Περί Διαίτης, Περί Διαίτης Υγιεινής.
- **Γενικής παθολογίας** είναι τα: Περί Αέρων, Υδάτων και Τόπων, Περί Χυμών, Περί Κρίσεων, Περί Κρισίμων, Περί Εβδομάδων, Περί Φυσών.
- Στην **προγνωστική ιατρική** ανήκουν τα: Προγνωστικόν, Προρρητικόν και Κωακαί Προγνώσεις.
- Στην **ειδική νοσολογία** τα: Περί Επιδημιών, Περί Παθών, Περί Νόσων, Περί των Εντός Παθών, Περί της Ιερής Νόσου και Περί Τύπων των κατ' άνθρωπον.
- Στη **Θεραπευτική** ανήκουν τα: Περί Διαίτης Οξέων και Περί Υγρών Χρήσιος.
- Στη **χειρουργική** ανήκουν τα: Κατ' Ιατρείον, Περί Ελκών, Περί Αιμοροϊδων, Περί Συρίγγων, Περί των εν τη Κεφαλή Τραυμάτων, Περί Αγμών, Περί Άρθρων. Μολχικός.
- Στην **οφθαλμολογία** ανήκει το Περί Όψεως
- Ενώ στη **μαιευτική** και τη **γυναικολογία** τα: Περί Παρθενίων, Περί Γυναικειάς Φύσεως, Περί Γυναικείων Α', Β, Περί Αφόρων, Περί Επικύσεως, Περί Επταμήνου και Οκταμήνου, Περί Εγκατατομής Εμβρύου.
- Τέλος στην **Παιδιατρική** ανήκει το Περί Οδοντοφυΐας.

➤ **Ο όρκος του Ιπποκράτη**

Ο όρκος του Ιπποκράτη είναι ο όρκος που λαμβάνεται από τους ιατρούς ανεξαρτήτου εθνικότητας. Αναφέρετε στην ηθική εξάσκηση του επαγγέλματος της ιατρικής και πιστεύεται ότι γράφτηκε τον 4^ο αιώνα π.χ από τον ίδιο τον Ιπποκράτη. Παρόλο που είναι περισσότερο ιστορικής και ηθικής αξίας θεωρείται ως ένα είδος τελετής μύησης για

αυτούς που εκπαιδεύτηκαν να ασκούν την ιατρική επαγγελματικά , ωστόσο δεν είναι πλέον αναγκαστικό και δεν λαμβάνεται από όλους τους ιατρούς στις μέρες μας.

Ο όρκος μεταφρασμένος :

Ορκίζομαι στο θεό Απόλλωνα τον ιατρό και στο θεό Ασκληπιό και στην Υγεία και στην Πανάκεια και επικαλούμενος τη μαρτυρία όλων των θεών ότι θα εκτελέσω κατά τη δύναμη και την κρίση μου τον όρκο αυτόν και τη συμφωνία αυτή. Να θεωρώ τον διδάσκαλό μου της ιατρικής τέχνης ίσο με τους γονείς μου και την κοινωνό του βίου μου. Και όταν χρειάζεται χρήματα να μοιράζομαι μαζί του τα δικά μου. Να θεωρώ την οικογένειά του αδέρφια μου και να τους διδάσκω αυτήν την τέχνη αν θέλουν να την μάθουν χωρίς δίδακτρα ή άλλη συμφωνία. Να μεταδίδω τους κανόνες ηθικής, την προφορική διδασκαλία και όλες τις άλλες ιατρικές γνώσεις στους γιους μου, στους γιους του δασκάλου μου και στους εγγεγραμμένους μαθητές που πήραν τον ιατρικό όρκο, αλλά σε κανέναν άλλο. Θα χρησιμοποιώ τη θεραπεία για να βοηθήσω τους ασθενείς κατά τη δύναμη και την κρίση μου, αλλά ποτέ για να βλάψω ή να αδικήσω. Ούτε θα δίνω θανατηφόρο φάρμακο σε κάποιον που θα μου το ζητήσει, ούτε θα του κάνω μια τέτοια υπόδειξη. Παρομοίως, δεν θα εμπιστευτώ σε έγκυο μέσο που προκαλεί έκτρωση. Θα διατηρώ αγνή και άσπιλη και τη ζωή και την τέχνη μου. Δεν θα χρησιμοποιώ νυστέρι ούτε σε αυτούς που πάσχουν από λιθίαση, αλλά θα παραχωρώ την εργασία αυτή στους ειδικούς της τέχνης. Σε όσα σπίτια πηγαίνω, θα μπαίνω για να βοηθήσω τους ασθενείς και θα απέχω από οποιαδήποτε εσκεμμένη βλάβη και φθορά, και ιδίως από γενετήσιες πράξεις με άνδρες και γυναίκες, ελεύθερους και δούλους. Και όσα τυχόν βλέπω ή ακούω κατά τη διάρκεια της θεραπείας ή και πέρα από τις επαγγελματικές μου ασχολίες στην καθημερινή μου ζωή, αυτά που δεν πρέπει να μαθευτούν παραέξω δεν θα τα κοινοποιώ, θεωρώντας τα θέματα αυτά μυστικά. Αν τηρώ τον όρκο αυτό και δεν τον παραβώ, ας χαιρώ πάντοτε υπολήψεως ανάμεσα στους ανθρώπους για τη ζωή και για την τέχνη μου. Αν όμως τον παραβώ και επιορκήσω, ας πάθω τα αντίθετα.

➤ Αποφθέγματα του Ιπποκράτη

⊘ «Την ιστορία μελέτα παιδί μου, γιατί έτσι όχι μόνο τον εαυτό σου και τη ζωή σου θα κάμεις ένδοξη και χρήσιμη στην ανθρώπινη κοινωνία, αλλά και το μυαλό σου οξυδερκέστερο και διαυγέστερο.»

⊘ «Δεν πρέπει ν' απασχολεί καθόλου το γιατρό η αμοιβή του, αλλά περισσότερο να φροντίζει για την καλή του φήμη.»

• «Για τον καθορισμό της αμοιβής του, ο γιατρός πρέπει να παίρνει υπόψη του την οικονομική κατάσταση του ασθενούς και να μην ζητάει ποσά υπέρογκα και με τρόπο απάνθρωπο.»

⊘ «Δεν είναι απρεπές, αν ένας γιατρός, αμφιβάλλοντας για το τι πρέπει να κάμει σε μια περίπτωση αρρώστου του και βρισκόμενος σε αβεβαιότητα από απορία, προσκαλεί και άλλους συναδέλφους του για να εξετάσουν από κοινού τον άρρωστο και να συνεργαστούν για την εφαρμογή της καλύτερης θεραπείας.»

⊘ «Ποτέ οι γιατροί που συναντώνται σ' έναν ασθενή για να τον εξετάσουν από κοινού δεν πρέπει να φιλονικούν και να βρίζονται μεταξύ τους.»

⊘ «Ανάμεσα στη φιλοσοφία και την ιατρική δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά.»

• «Σ' όσους γιατρούς υπάρχει φιλανθρωπία, εκεί υπάρχει και ο έρωτας για την επιστήμη.»

Πηγή: <http://ellas2.wordpress.com>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

❖ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

❖ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΙΚΟΙ ΤΕΜΕΝΗ-ΜΙΝΑΡΕΔΕΣ-ΤΖΑΜΙΑ

Η πόλη της Κω είναι πολυπολιτισμική από την άποψη ότι κατά καιρούς είχε διάφορους κατακτητές που όλοι άφησαν το στίγμα τους όσον αφορά την αρχιτεκτονική διαμόρφωση του νησιού, κάτι που συνάμα με την προσωπικότητα που διαθέτει δημιούργησαν αυτό το ξεχωριστό και ταυτόχρονα άξιο θαυμασμού αποτέλεσμα. Έτσι από το νησί της Κω δεν θα μπορούσαν να λείπουν οι μιναρέδες ή αλλιώς τζαμιά.

Το νησί έχει τρία τζαμιά

- **Τέμενος Ντεφτερντάρ**

Πρόκειται για το πιο γνωστό τζαμί, καθώς βρισκόταν στην κεντρική πλατεία την πλατεία Ελευθερίας, ενώ η θέα από το παράθυρο του χώρου προσευχής προς την πλατεία Ελευθερίας και την κρήνη του τεμένους είναι μοναδική. Καταστράφηκε από τον πρόσφατο σεισμό του καλοκαιριού του 2017 και μέχρι στιγμής δεν έχει γίνει κάποια προσπάθεια αναστήλωσης του. Υπήρξε ένα από τα πιο κλασικά και χαρακτηριστικά δείγματα ισλαμικής τέχνης στο νησί, αλλά και σε ολόκληρη την χώρα μας. Ήταν ένα διώροφο τέμενος το οποίο κτίστηκε και πήρε το όνομά του από τον υπουργό οικονομικών του Σουλτάνου, τον αξιωματούχο Ibrahim Efendi περίπου το 1786. Δύο κιονοστήρικτες κλίμακες, μία στην ανατολική και μία στην δυτική πλευρά, οδηγούσαν στο τέμενος, που βρισκόταν στον όροφο. Στην ανωδομή του κτίσματος έχουν χρησιμοποιηθεί μεγάλοι λαξευμένοι λίθοι κατά το ισόδομο σύστημα τοιχοποιΐας που

χρησιμοποιούταν τότε ενώ συνεχίζοντας την ανάβαση μπορούσε κάποιος να βγεί στο δεύτερο επίπεδο, στο στενό μπαλκονάκι όπου ως τη δεκαετία του '80 έβγαινε ο Χότζας για τη λειτουργία. Τέλος μέχρι και πριν τον σεισμό το τζαμί αυτό λειτουργούσε κανονικά και ήταν το μοναδικό τζαμί που λειτουργούσε έως σήμερα μαζί με το Τζαμί Hasan Pasa στο Πλατάκι της Κω.

Το Τζαμί Ντεφερντάρ πριν και μετά τον σεισμό του 2017:

- **Μουσουλμανικός Τέμενος Λότζιας**

Γνωστό και ως Τζαμί του Γαζή Χασάν Πασά, το Τζαμί της Λότζιας ανεγέρθηκε το 1786 από τον τότε ναύαρχο και διοικητή των νησιών. Εντοπίζεται στην καρδιά της Παλιάς Πόλης της Κω και πιο συγκεκριμένα στην πλατεία με τον πλάτανο του Ιπποκράτη. Πρόκειται για ένα διώροφο κτήριο στο κτίσιμο του οποίου χρησιμοποιήθηκε αρχαίο υλικό σε δεύτερη χρήση. Δίπλα στο μιναρέ του υπήρχε μέχρι το 1933 το Ιεροδικείο του νησιού. Βορειοανατολικά του τζαμιού υπάρχει μια κυκλική κρήνη μαυριτανικής τεχνοτροπίας από λευκό μάρμαρο, που καλύπτεται με θόλο στηριζόμενο σε επτά τόξα, τα οποία βαίνουν σε ισάριθμους κίονες σε δεύτερη χρήση.

Κατά την διάρκεια συντήρησης της ξύλινης οροφής διαπιστώθηκε ότι η ξυλεία της προέρχεται από κάποιο ναυάγιο ενός σουηδικού πλοίου. Η κύρια είσοδος του τζαμιού βρίσκεται στη βόρεια πλευρά του, από τη μεριά της πλατείας του Ιπποκράτη. Ο επιβλητικός μιναρές βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα του και διαθέτει ανάγλυφο του λιονταριού της Νεμέας, καθώς και ένα ακέφαλο άγαλμα λιονταριού, τα οποία έχουν αποκοπεί από το τέμενος του Ηρακλή.

- **Μιναρές -Τζαμί στην πλατεία Διαγόρα**

Στην πλατεία Διαγόρα σώζεται ο μιναρές του Εσκή Τζαμιού. Το τζαμί αυτό κατεδαφίστηκε λίγο μετά τον σεισμό του 1933, ίσως λόγω των νέων δεδομένων του πολεοδομικού σχεδίου. Έτσι σήμερα σώζεται μόνον ο κυλινδρικός μιναρές. Σύμφωνα με την επιγραφή ο μιναρές κτίστηκε το 1586, συνεπώς αποτελεί το παλαιότερο σωζόμενο μουσουλμανικό μνημείο της Κω. Άξιο αναφοράς είναι πώς οι Ιταλοί κατά την κατοχή μετέφεραν την επιγραφή και την κρήνη από το τζαμί Γενί Καπί. Η οποία μαρτυρεί ότι κατασκευάστηκε από το Χατζή Μουσταφά Αγά στο έτος 1586.

Σήμερα μπορούμε να διακρίνουμε στη μια πλευρά του μιναρέ την ενσωματωμένη μαρμάρινη κρήνη με την επιγραφή – μεταφρασμένη :

«Ε, άνθρωπε, που όλα ζουν απ' το νερό, δε φέρνεις πίστη γι' αυτό; Να προσκυνήσουμε στην ψυχή του ευεργέτη που κατασκεύασε αυτό, στο Χατζή Μουσταφά Αγά και στη σύζυγο αυτού κυρία Φατμά. 995 (1586)».

Η κρήνη με την επιγραφή αυτή αναφέρεται στο τζαμί Γενί Καπί, το οποίο υπήρχε στο δυτικό αρχαιολογικό χώρο και καθαιρέθηκε στη φάση των ανασκαφών. Το τέμενος του τζαμιού ρυμοτομήθηκε το 1945 και ενσωματώθηκε στον εναπομείναντα μιναρέ η κρήνη του τζαμιού Γενί Καπί.

Πηγή: www.greekguide.com

❖ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Όσον αφορά τον θρησκευτικό τουρισμό μπορεί το νησί της Κω να μην μονοπωλεί το ενδιαφέρον, καθώς προτιμούνται άλλοι Ελληνικοί τόποι που φημίζονται και έχουν μεγαλύτερο ιστορικό ενδιαφέρον. Παρ' όλα αυτά το νησί δεν θα αφήσει απογοητευμένο κάποιον που το επιλέξει για αυτού του είδους τουρισμό.

❖ ΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

Στο ερειπωμένο σήμερα "Παλαιό Πύλι" που βρίσκεται σε ύψωμα στα νοτιοανατολικά του χωριού, σε εξαιρετικό φυσικό περιβάλλον υπάρχουν τρεις εκκλησίες, ο Άγιος Αντώνιος, οι Ταξιάρχες και η Παναγία η Υπαπαντή, που αποτελούσε παλιά την "Μονή των Καστριανών" και είχε ιδρυθεί από τον Όσιο Χριστόδουλο. Από τις τρεις αυτές εκκλησίες η Υπαπαντή παρουσιάζει το μεγαλύτερο ενδιαφέρον καθώς διατηρούνται υπολείμματα αγιογραφιών του 14ου αιώνα, ξυλόγλυπτο τέμπλο και αρχαίοι κίονες που προφανώς μεταφέρθηκαν από το κοντινό ιερό της Δήμητρας.

Στο Μαστιχάρι υπάρχουν λείψανα παλαιοχριστιανικής βασιλικής του 5ου αιώνα με εξαιρετικά σωζόμενα ψηφιδωτά που καλύπτουν επιφάνεια περίπου 400 τ.μ. και είναι ιδιαίτερα σπάνια.

Στην Αντιμάχεια μέσα στο μεσαιωνικό κάστρο διατηρούνται δύο μεταβυζαντινές εκκλησίες που αποτελούν πόλο έλξης για τους τουρίστες, λόγω της ομορφιάς τους.

Στο Ασφενδιού υπάρχει η εκκλησία των Ασωμάτων Ταξιαρχών του 11ου αιώνα με περίτεχνο τέμπλο καθώς και η πρωτοχριστιανική βασιλική του Αγίου Παύλου έξω από το χωριό. Ακόμη στην κορυφή του Δικαίου όρους - λεγόταν "Ωρομέδων" στην αρχαιότητα - υπάρχει το εκκλησάκι του Χριστού με υπέροχη θέα.

Στο Λαγούδι ιδιαίτερα γραφική είναι η εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Θεολόγου, καθώς είναι χτισμένη ανάμεσα σε βράχια, προσφέροντας στον επισκέπτη μία πραγματικά διαφορετική εμπειρία.

Στην Καρδάμαινα επίσης υπάρχει η παλαιοχριστιανική βασιλική της Αγίας Θεότητας, ενώ αρκετά πλούσια σε αξιόλογες εκκλησίες είναι και η περιοχή του Κεφάλου με τα ερείπια της παλαιοχριστιανικής εκκλησίας του Αγίου Στεφάνου με μωσαϊκά δάπεδα και κίονες που χρονολογείται από τον 6ο αιώνα να ξεχωρίζει.

Τέλος συναντάμε ακόμη εκκλησίες, όπως η Παναγία Παλατιανή στα Παλάτια, Παναγία Ζηνιώτισσα, Άγιος Μάμας, Άγιος Θεολόγος και Άγιος Ιωάννης, όλες με εξαιρετική θέα στις γύρω περιοχές και την θάλασσα.

Πηγή: <https://www.koshotels.gr/el/kos/>

❖ ΤΑ ΚΑΣΤΡΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΤΗΣ ΚΩ

❖ Το κάστρο της Νερατζιάς

- Το κάστρο της Νερατζιάς ή αλλιώς κάστρο των Ιπποτών ή της Κω κατασκευάστηκε κατά τα τέλη του 14^{ου} αιώνα αποτελεί το κυριότερο μεσαιωνικό μνημείο του νησιού και πήρε το όνομα του από της πολλές νερατζιές που είχαν φυτευτεί στην περιοχή. Έχει ορθογώνιο σχήμα και αποτελείται από δύο οχυρωμένους περιβόλους ενώ στις γωνίες του πλαισιώνεται από τέσσερεις ψηλούς πύργους. Στην είσοδο βρίσκεται η θυρεός του Μεγάλου Μάγιστρου D' Amboise και ένα εντοιχισμένο αρχαίο γλυπτό με θεατρικές μάσκες. Έχει φτιαχτεί από τους ιππότες του τάγματος του Αγίου Ιωάννου της Ιερουσαλήμ, οι οποίοι κατέλαβαν το νησί το 1314. Μία φαρδιά τάφος χωρίζει τους δύο περιβόλους οι οποίοι ενώνονται στην ανατολική πλευρά με ένα λοξό κατηφορικό δρόμο και η γέφυρα του κάστρου το συνδέει με την πόλη και τον Πλάτανο του Ιπποκράτη.

- Το κάστρο κηρύχθηκε ιστορικά διατηρητέο το 1948 ενώ η σημερινή του μορφή οφείλεται στην ιταλική αρχαιολογική καθώς κατά την διάρκεια της ιταλικής κατοχής κατεδαφίστηκαν οι τουρκικές προσθήκες και υπήρξαν εκτεταμένες εργασίες έχοντας ως σκοπό την αποκατάσταση του κάστρου και την επιστροφή στην αρχική του μορφή.
- Για το χτίσιμο του κάστρου χρησιμοποιήθηκαν πολλά αρχιτεκτονικά μέλη από την αρχαία πόλη της Κω και το Ασκληπιείο, τα οποία σε διάφορα σημεία είναι ορατά μέχρι και σήμερα.
- Το κάστρο της Νεραντζιάς μαζί με το κάστρο του Αγίου Πέτρου στην απέναντι ακτή της αρχαίας Αλικαρνασσού το σημερινό τουρκικό Μποντρούμ έλεγχαν το θαλάσσιο πέρασμα προς τους Άγιους Τόπους κατά την διάρκεια των Σταυροφοριών.
- Το 19ο αιώνα το Κάστρο της Νεραντζιάς χρησιμοποιήθηκε σαν στρατώνας της τουρκικής φρουράς και κατοικία του τούρκου διοικητή, ενώ στις 17 Μαρτίου 1816 εξερράγη από ατύχημα μια πυριτιδαποθήκη και καταστράφηκε ένα μεγάλο μέρος του.
- Τέλος κατά την γερμανική κατοχή το κάστρο λειτούργησε ως φυλακές.

❖ Το κάστρο της Αντιμάχειας

- Το κάστρο της Αντιμάχειας βρίσκεται στην ομώνυμη περιοχή, χτισμένο από Ιωαννίτες ιππότες για να ενισχύσουν την άμυνα του νησιού στο εσωτερικό του καθώς ήταν απρόσβλητο από την θάλασσα. Αν και σαν κάστρο δεν είναι ιδιαίτερα γνωστό, είναι πολύ σημαντικό και κρύβει πίσω του μεγάλη ιστορία.

- Το κάστρο είναι χτισμένο σε ένα οροπέδιο που εκτείνεται στο κεντρικό τμήμα του νησιού. Βλέπει την πόλη της Κω στην βόρεια πλευρά, με την περιοχή της Κεφάλου να βρίσκετε στο νοτιοδυτικό τμήμα του νησιού. Ενώ όσον αφορά την θαλάσσια περιοχή ελέγχει το στενό μεταξύ του νησιού της Κω και της Νισύρου. Η περίμετρος του κάστρου υπολογίζεται στα 970 μέτρα και καλύπτει συνολική επιφάνεια 26.250τμ. Το κάστρο έχει μορφή ακανόνιστου πενταπλεύρου και η πρόσβαση γίνεται μέσω της κύριας πύλης από τα βορειοδυτικά.
- Σύμφωνα με τα χρονικά των Ιωαννιτών, το κάστρο χτίστηκε μεταξύ 1322 και 1346, κατά την διοίκηση του Χελιόν ντε Βιλνέβ, ενώ τον Ιούνιο του 1457 πολιορκήθηκε από τους Οθωμανούς. Τότε οι ντόπιοι αντιστάθηκαν αποτελεσματικά για 23 μέρες και ανάγκασαν ένα τούρκικο στρατό αποτελούμενο από 16000 άτομα να λύσει την πολιορκία και να φύγει από τη νησί.
- Το 1493 ισχυρός σεισμός κατέστρεψε σχεδόν ολοκληρωτικά το κάστρο το οποίο αναστηλώθηκε πάλι από τους Ιωαννίτες κατά την ηγεσία του Μεγάλου Μάγιστρου Ντ' Ωμπουσόν, ενώ αργότερα ο Μάγιστρος Ντελ Καρέττο το 1513 έχτισε έναν ογκώδη ημικυκλικό προμαχώνα που μέχρι και σήμερα αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό του σημείο γύρω από την κυρία είσοδο. Μετά την τουρκική κατάκτηση του 1522, στο κάστρο εγκαταστάθηκε ολιγάριθμη φρουρά τούρκων οι οποίοι παρ όλα αυτά το διατήρησαν σε καλή κατάσταση.

Μετά την Ελληνική Επανάσταση έδωξαν από μέσα τους Έλληνες πολίτες και έτσι δημιουργήθηκε το σύγχρονο χωριό της Αντιμάχειας. Στο οχυρό έμεινε μόνο η τουρκική φρουρά μέχρι το 1871 όπου και το κάστρο ερήμωσε. Στο εσωτερικό του βρίσκονται οι

ναοί της Αγίας Παρασκευής, του Αγίου Νικολάου και τα ερείπια της Παναγίας της Ελεημονήτρας.

❖ Το κάστρο της Κεφάλου

- Υπήρξε ένα από τα τρία μεγαλύτερα κάστρα του νησιού, βρίσκεται στην περιοχή της Κεφάλου στην κορυφή ενός βραχώδη λόφου και είναι κτισμένο εξ ολοκλήρου με μικρές πέτρες. Είναι στην νοτιοδυτική πλευρά του νησιού και σήμερα σώζονται ελάχιστα πράγματα από αυτό. Πιθανότατα οικοδομήθηκε στο τέλος του 14ου αιώνα, μετά και την εγκατάσταση Αρμενίων προσφύγων στο χωριό το 1366. Κατά την τουρκική επιδρομή του 1457 το κάστρο ήταν ένα από τα μέρη όπου είχε καταφύγει ο πληθυσμός του νησιού, ενώ επρόκειτο για ένα δυνατό κάστρο καθώς κατάφερνε συνεχώς να διώχνει τους επιδρομείς.
- Το κάστρο υπέστη σοβαρές ζημιές από το σεισμό του 1493, παρ' όλα αυτά τον επόμενο χρόνο, το τάγμα του αγίου Ιωάννη έστειλε επιτροπή για την αποκατάσταση των ζημιών. Το 1505 το κάστρο εγκαταλείπεται προσωρινά καθώς κατά την τουρκοκρατία το 1522 χρησιμοποιήθηκε ξανά ως χώρος για τον στρατωνισμό φρουράς. Ο χώρος του κάστρου συνεχίστηκε να χρησιμοποιείται κατά τον 16ο και 17ο αιώνα, σύμφωνα με τα κεραμικά ευρήματα που βρέθηκαν στον χώρο αυτό.
- Σήμερα σώζεται μόνο ένα τμήμα τείχους, που αποτελεί και το καλύτερα σωζόμενο τμήμα του κάστρου, το οποίο ακολουθεί ευθύγραμμη πορεία για περίπου είκοσι μέτρα και σχηματίζει γωνία για άλλα περίπου πέντε μέτρα. Τα τείχη έχουν μικρό πάχος, μεγάλο ύψος και εντάσσονται στο βασικό τύπο μεσαιωνικής ιπποτικής οχύρωσης, όπως και τα περισσότερα τείχη κάστρων που βρίσκονται στο νησί της Ρόδου.

- Τέλος, μέχρι και τον 19^ο αιώνα είχαν γίνει καταγραφές για την ύπαρξη οικόσημων των ιπποτών της Ρόδου στο εσωτερικό των τοίχων του, αλλά σήμερα σώζεται μόνο ένα μικρό μέρος αυτόν.

Άλλα σημαντικά κάστρα του νησιού είναι τα εξής: Το κάστρο της Δράκισσας, το κάστρο που βρίσκεται στο παλαιό Πυλί, φρούριο Βοκκολιάς, πύργος Τσακάλη.

Πηγή: Νίκος Δ. Κοντογιάννης, «Μεσαιωνικά κάστρα και οχυρώσεις της Κω»,
Αθήνα 2002

<http://www.kwsinfo.gr/kwsplirofories/kwsaksiotheata/kwskastroantimaxeias/index.html>

❖ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΚΩ

Το αρχαιολογικό μουσείο του νησιού είναι ένα διατηρητέο μνημείο της εποχής της Ιταλοκρατίας κτισμένο το 1935. Αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικότερα ιταλικά κτίσματα εκείνης της εποχής λόγω της εμφάνισής του. Είναι ένα διώροφο κτίριο που βρίσκεται απέναντι από την αγορά, στην πλατεία Ελευθερίας την κεντρικότερη πλατεία του νησιού. Στο μουσείο θα δείτε μια πλούσια συλλογή από τα αρχαιολογικά ευρήματα που βρέθηκαν στο νησί και καλύπτουν μια μεγάλη περίοδο από την αρχαιότητα μέχρι τα υστερορωμαϊκά χρόνια. Στον ισόγειο χώρο του μουσείου εκτίθενται τα σημαντικότερα έργα γλυπτικής, καθώς και τα ψηφιδωτά. Στη δυτική αίθουσα εκτίθενται αγάλματα της ελληνιστικής εποχής, τα περισσότερα από τα οποία βρέθηκαν φυλαγμένα στις στοές του Ωδείου. Στη βορειοδυτική αίθουσα εκτίθεται το επιβλητικό άγαλμα του Ιπποκράτη, ενώ στους τοίχους παρουσιάζεται ανάγλυφο με παράσταση συμποσίου υστεροαρχαϊκής τέχνης, καθώς και επιτύμβια γλυπτά της υστεροαρχαϊκής και κλασικής περιόδου. Στη βόρεια αίθουσα βρίσκονται αγάλματα Δήμητρας, Κόρης και Αθηνάς. Στην ίδια αίθουσα εκτίθενται ελληνιστικά αγάλματα της Αφροδίτης, των Νυμφών αλλά και άλλα μεγάλης αξίας. Στην ανατολική αίθουσα εκτίθενται αγάλματα της ρωμαϊκής περιόδου, ανάμεσά τους ένας καθιστός Ερμής και η Δήμητρα. Τέλος ένα ακόμη ψηφιδωτό, ελληνιστικής

εποχής, με παράσταση θαλάσσιου βυθού, κοσμεί το βόρειο τοίχο του περιστυλίου και προέρχεται από την αναστηλωμένη Ρωμαϊκή Οικία ‘‘Casa Romana’’

Αξίζει να αναφερθεί ότι το μουσείο αυτό λειτουργεί καθημερινά ακόμη και τα σαββατοκύριακα, εκτός της Δευτέρας με ωράριο 8.00-15.00 και διαθέτει ειδικές τιμές για σχολεία-γκρούπ, φοιτητές, στρατιώτες και ανέργους, έχοντας ως σκοπό να προσελκύσει περισσότερο κοινό.

Πηγή: <http://odysseus.culture.gr>

❖ ΟΙ ΠΑΡΑΛΙΕΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ

Παραλίες της Κω

Τα **Θερμά** ή αλλιώς **Εμπρός Θέρμες** βρίσκονται στο νοτιοανατολικό τμήμα του νησιού περίπου 12χλμ από την πόλη της Κω και 8χλμ. μετά το ψαλίδι. Η παραλία και η περιοχή πήρε το όνομά της από τις θερμές πηγές που αναβλύζουν αιώνες τώρα. Σαν τοπίο έχει σπάνια ομορφιά καθώς περιτριγυρίζετε από απότομες πλαγιές, βράχους και σκούρα βότσαλα τα οποία προέκυψαν από εκρήξεις ηφαιστείων. Το νερό που βγαίνει από το βουνό είναι ζεστό και ευεργετικό για τους επισκέπτες καθώς περιέχει χρήσιμα στοιχεία όπως Κάλιο, Νάτριο, Ασβέστιο, Μαγνήσιο, Θείο και Χλώριο ιδανικά για τη θεραπεία παθήσεων όπως αρθρίτιδας ρευματικών αλλά και γυναικολογικών προβλημάτων, ενώ η θερμοκρασία αυτού κυμαίνεται 30-50 βαθμούς. Η εμπειρία σε αυτό το μέρος είναι ανεκτίμητη καθώς αποτελεί ένα φυσικό σπά! Η πρόσβαση στα Θερμά μπορεί να γίνει είτε με το λεωφορείο, είτε με οποιοδήποτε ιδιωτικό μεταφορικό μέσο ακόμη και με ποδήλατο ,ενώ αξίζει να σημειωθεί πώς η παραλία αυτή είναι κατάλληλη για όλες τις ηλικίες και για όλες τις εποχές.

Από τις πιο γνωστές παραλίες του νησιού είναι αδιαμφισβήτητα ο **Άγιος Στέφανος** στην περιοχή της Κεφάλου και συγκεκριμένα σε απόσταση περίπου 3 χιλιομέτρων βορειοανατολικά από αυτή. Αποτελεί πόλο έλξης για τους τουρίστες αλλά και τους ντόπιους λόγω της οργάνωσης που κατέχει, των θαλάσσιων σπορ που μπορεί κανείς να δοκιμάσει, αλλά και της απίστευτης φυσικής ομορφιάς που χαρίζει απλόχερα στον επισκέπτη. Η παραλία αυτή έχει σημαντικά ιστορικά μνημεία όπως τα ερείπια παλαιοχριστιανικών ναών που βρίσκονται δίπλα από την θάλασσα.

Τέλος το τοπίο αυτό γίνεται μαγευτικό από το Καστρί, ένα μικρό βραχώδες νησάκι περίπου 50 μέτρων ακριβώς απέναντι, στη μέση του κόλπου, από όπου ξεπροβάλλει το μικρό εκκλησάκι του Αγίου Νικολάου.

Ακόμη πιο δίπλα συναντά κανείς την κεντρική παραλία της Κεφάλου, το **Καμάρι** επίσης πλήρως οργανωμένη και μια από τις πιο γνωστές παραλίες. Απέχει λίγο περισσότερο από 1 χλμ. από το κέντρο του χωριού και περίπου 40 χλμ. από την πόλη της Κω. Στην ουσία πρόκειται για την συνέχεια της παραλίας του Λιμνιώνα και τα νερά της είναι καταγάλανα και δροσιστικά. Είναι εύκολα προσβάσιμη και έχει πολλές καφετέριες, ταβέρνες ακόμη και water sports για τους επισκέπτες της.

Η παραλία του **Μαρμάρι** είναι και αυτή γνωστή για την ομορφιά της, οργανωμένη επίσης με καταγάλανα νερά και υπέροχη λευκή άμμο, βρίσκεται 15 χιλιόμετρα στα δυτικά της πόλης της Κω, στον ομώνυμο οικισμό Μαρμαρίου. Η πρόσβαση γίνεται με αμάξι μοτοσυκλέτα ή με ένα από τα πολλά λεωφορεία που ξεκινούν από την πόλη της Κω.

Άλλες διάσημες παραλίες που αξίζει κάποιος να επισκεφθεί είναι η παραλία **Λάμπη** και ο **άγιος Φοκάς** που βρίσκονται σε πολύ κοντινή απόσταση από το κέντρο της πόλης αλλά και η παραλία **cavo paradiso** εάν ζητάει χαλάρωση καθώς είναι μια από τις πιο απομονωμένες του νησιού. Στην **Καρδάμαινα** θα βρεί κανείς την ομώνυμη παραλία μια περιοχή που φημίζετε για την νυχτερινή της διασκέδαση τον τουρισμό αλλά και τα πολλά κέντρα διασκέδασης. Επίσης το **Κοχυλάρι**, η παραλία **camel**, ο **Λιμνιώνας** και ο **άγιος Θεολόγος** βρίσκονται όλες στην Κέφαλο!

Πηγή: <https://www.kosinfo.gr/el/παραλίες>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

❖ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΣΩ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

❖ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Σύμφωνα με τα στοιχεία η ανάπτυξη της Κω ήταν ραγδαία τις τελευταίες δεκαετίες όσον αφορά τον τουριστικό τομέα. Για να ικανοποιηθούν οι ανάγκες που προέκυψαν, έχουν οικοδομηθεί μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες σε διάφορα μέρη στο νησί, διαμορφώνοντας έτσι μια νέα αρχιτεκτονική πραγματικότητα. Οι αλλαγές που επήλθαν τις περισσότερες φορές ήταν θετικές όμως υπήρξαν και περιπτώσεις όπου εξαιτίας της έλλειψης ή της μη εφαρμογής νομικού πλαισίου ικανού να προστατεύσει τη μορφή της πόλης συντελέστηκαν αρκετές καταστροφές, περιβαλλοντικές και μη. Μέσα σε λίγα μόλις χρόνια το νησί κατάφερε να εξελιχθεί σε ένα από τους μεγαλύτερους τουριστικούς πόλους έλξης της χώρας μας. Σήμερα ο τουρισμός είναι ο σημαντικότερος παραγωγικός τομέας του νησιού ενώ σε αυτό συμβάλει το διεθνές αεροδρόμιο του νησιού μέσα από το οποίο διακινείται μεγάλος όγκος τουριστών. Τα χαρακτηριστικά που ελκύουν τον τουρισμό είναι πολυάριθμα : τα αρχαία, οι παραλίες, ο ορεινός όγκος, οι υποδομές, η νυχτερινή ζωή, ο τρόπος διασκέδασης και το φαγητό. Η ταυτότητα και ο χαρακτήρας του νησιού διαφέρει πολύ από τα νησιά του κεντρικού Αιγαίου, καθώς μιλάμε για ένα κράμα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού και των μετέπειτα κατακτητών, ενώ ταυτόχρονα παρουσιάζει στοιχεία σύνδεσης του ευρωπαϊκού πολιτισμού με τον ανατολικό. Σύμφωνα με τον ενιαίο φορέα τουρισμού υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση στο προφίλ των τουριστών ανάλογα με τη χρονική περίοδο που επισκέπτονται την Κω. Έτσι, την περίοδο του Αυγούστου κυρίως συγκεντρώνονται πολλοί νεαροί, χαμηλού εισοδήματος τουρίστες οι οποίοι αναζητούν την έντονη νυχτερινή διασκέδαση, τις παραλίες, τη θάλασσα και τον ήλιο. Αντίθετα, τους υπόλοιπους μήνες συγκεντρώνονται οι μεγαλύτερης ηλικίας και σχετικά υψηλότερου εισοδήματος τουρίστες οι οποίοι εκτός από τα παραπάνω ενδιαφέρονται περισσότερο για τους αρχαιολογικούς χώρους, τις θάλασσες και τα φυσικά κάλλη του νησιού.

Τέλος έντονα τουριστικές περιοχές θεωρούνται η ακτή Ψαλιδίου βρισκόμενη στα νότια της πόλης της Κω, όλη η ανατολική πλευρά του νησιού με τους οικισμούς του Τιγκακίου, Μαρμαρίου και του Μαστιχαρίου καθώς και φυσικά ο οικισμός της Καρδάμαινας με τις τεράστιες ξενοδοχειακές μονάδες που κατέχει περιμετρικά του.

- Ξενοδοχειακές μονάδες του νησιού

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τις ξενοδοχειακές μονάδες που δραστηριοποιούνται εν έτη 2018 σύμφωνα με τα τελευταία επίσημα στοιχεία αυτή την στιγμή στο νησί της Κω.

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΙΝΩΝ
5*	35	18.065
4*	44	16.925
3*	62	8.202
2*	130	8.993
1*	5	174
ΣΥΝΟΛΟ	276	52.359

Πηγή: Ενιαίος φορέας τουρισμού Κω, Αριθμός ξενοδοχειακών μονάδων δήμου Κω

Στην συνέχεια θα δούμε τα επίσημα στοιχεία εισροών τουριστών στο νησί της Κω κατά την διάρκεια του φετινού καλοκαιριού 2018 αλλά και θα τα συγκρίνουμε με τα αντίστοιχα περσινά.

- Επισκέπτες κατά τον Ιούνιο

Kos International Airport "Ippokratis"

Reporting Period

June 2018

Country	Aircraft		Passengers		
	Arr - Dep	Arriving	Departing	Transit	
Germany	798	59,202	58,739	390	
Great Britain	440	41,734	40,838	-	
Poland	251	22,103	20,263	-	
Netherlands	189	14,908	15,286	156	
Czech Republic	148	10,125	7,746	-	
Sweden	76	7,226	6,705	-	
Italy	117	7,750	5,475	2,288	
Russia	79	6,876	5,977	-	
Switzerland	91	6,195	6,181	1	
Belgium	102	5,906	5,603	2,739	
Austria	102	5,821	5,421	449	
Denmark	62	5,171	4,782	-	
Israel	62	3,945	3,482	-	
France	40	2,770	2,774	-	
Finland	30	2,797	2,713	-	
Norway	34	2,664	1,785	-	
Ireland	10	934	896	-	
Luxembourg	8	447	477	-	
Slovakia	4	357	191	-	
Romania	6	326	219	-	
Slovenia	5	246	109	201	
Serbia	5	221	118	-	
Cyprus	5	4	-	1	
Bulgaria	1	-	2	-	
Spain	1	-	-	-	
Turkey	5	-	-	-	
Grand Total	2,671	207,728	195,782	6,225	

Επισκέπτες κατά τον Ιούλιο

Kos International Airport "Ippokratis"

Reporting Period July 2018

Country	Aircraft	Passengers		
	Arr - Dep	Arriving	Departing	Transit
Germany	844	66,068	62,045	664
Great Britain	489	45,604	43,622	-
Netherlands	295	24,348	20,842	44
Poland	220	20,278	20,436	-
Italy	197	13,284	12,272	2,808
Czech Republic	152	11,200	11,571	-
Belgium	155	10,434	8,893	3,723
Israel	132	8,437	7,849	-
Austria	118	7,731	7,347	-
Switzerland	107	7,737	6,680	-
Sweden	74	6,598	6,989	-
Russia	80	6,527	6,751	-
Denmark	66	5,758	5,571	-
Norway	50	4,322	4,289	-
France	47	3,171	2,955	-
Finland	24	2,172	2,225	-
Ireland	8	751	747	-
Luxembourg	10	766	697	-
Slovakia	6	558	551	-
Slovenia	8	432	464	-
Cyprus	20	407	359	69
Serbia	6	383	356	-
Romania	8	243	286	-
Spain	4	-	15	-
Malta	2	4	-	1
Lebanon	3	1	2	-
FYROM	2	-	1	-
Croatia	1	-	-	-
Turkey	2	-	-	-
Grand Total	3,130	247,214	233,815	7,309

- Επισκέπτες κατά τον Αύγουστο

Kos Airport "Ippokratis"
Reporting Period August 2018

Country	Aircraft	Passengers		
	Arr - Dep	Arriving	Departing	Transit
Germany	845	62,065	64,799	-
Great Britain	483	46,194	47,177	4
Netherlands	299	23,546	26,271	-
Poland	201	18,250	18,866	-
Italy	223	14,831	15,170	3,676
Czech Republic	156	10,680	11,181	-
Israel	161	10,829	10,972	6
Belgium	161	9,314	11,709	3,972
Austria	115	8,218	8,215	-
Switzerland	110	7,483	7,823	-
Russia	78	6,551	6,543	-
Sweden	76	6,133	6,831	-
Denmark	67	4,821	5,428	-
France	43	3,260	3,541	-
Finland	28	2,423	2,509	-
Norway	31	1,515	2,444	-
Ireland	8	716	751	-
Luxembourg	8	651	693	-
Romania	11	590	521	-
Slovakia	6	509	551	-
Slovenia	10	506	544	-
Cyprus	20	454	515	1
Serbia	6	403	411	-
Spain	2	9	8	-
Turkey	16	10	4	6
Ukraine	1	2	-	-
Latvia	1	-	2	-
Lebanon	1	-	-	-
Malaysia	1	-	-	-
Grand Total	3,168	239,963	252,979	7,665

Έτσι μια σύγκριση των περσινών αριθμών του έτους του 2017 σε σχέση με τους αντίστοιχους αριθμούς του έτους του 2018 θα μας οδηγήσει σε χρήσιμα συμπεράσματα.

TRAFFIC DEVELOPMENT OVERVIEW

KOS AIRPORT "IPPOKRATIS" - 2018 vs 2017

Passengers	Domestic			International			Total		
	Month	2018	2017	%Δ	2018	2017	%Δ	2018	2017
JANUARY	17,360	10,614	63.6%	3	0		17,363	10,614	63.6%
FEBRUARY	13,883	10,114	37.3%	0	0		13,883	10,114	37.3%
MARCH	8,142	12,960	-37.2%	458	7	6442.9%	8,600	12,967	-33.7%
APRIL	19,366	16,170	19.8%	25,717	26,331	-2.3%	45,083	42,501	6.1%
MAY	23,084	17,541	31.6%	290,105	213,003	36.2%	313,189	230,544	35.8%
JUNE	26,117	22,972	13.7%	411,195	350,637	17.3%	437,312	373,609	17.1%
JULY	34,686	31,396	10.5%	488,306	439,281	11.2%	522,992	470,677	11.1%
AUGUST	37,775	33,437	13.0%	500,607	446,499	12.1%	538,382	479,936	12.2%
TOTAL KGS	180,413	155,204	16.2%	1,716,391	1,475,758	16.3%	1,896,804	1,630,962	16.3%

Ο ίδιος πίνακας "μεταφρασμένος" σε πτήσεις:

TRAFFIC DEVELOPMENT OVERVIEW

KOS AIRPORT "IPPOKRATIS" - 2018 vs 2017

Flights Month	Domestic			International			Total		
	2018	2017	%Δ	2018	2017	%Δ	2018	2017	%Δ
JANUARY	318	246	29.3%	1	2	-50.0%	319	248	28.6%
FEBRUARY	282	222	27.0%	4	0		286	222	28.8%
MARCH	165	278	-40.6%	8	2	300.0%	173	280	-38.2%
APRIL	321	322	-0.3%	232	239	-2.9%	553	561	-1.4%
MAY	418	357	17.1%	1,919	1,424	34.8%	2,337	1,781	31.2%
JUNE	489	412	18.7%	2,672	2,189	22.1%	3,161	2,601	21.5%
JULY	522	449	16.3%	3,130	2,735	14.4%	3,652	3,184	14.7%
AUGUST	538	483	11.4%	3,168	2,734	15.9%	3,706	3,217	15.2%
TOTAL KGS	3,053	2,769	10.3%	11,134	9,325	19.4%	14,187	12,094	17.3%

Παρατηρώντας τους πίνακες αυτούς διαπιστώνει εύκολα πώς από το 2017 στο 2018 το νησί της Κω σημείωσε αύξηση της τάξεως του 16% όσον αφορά την προσέλευση κόσμου αλλά και αύξηση αντίστοιχη της τάξεως του 17% στην προέλευση αεροπλάνων.

Πηγή: <https://www.fraport-greece.com/ell/profil-aerodromion/kos>

❖ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την παρούσα εργασία προκύπτει ότι ένα μεγάλο κομμάτι της οικονομίας του νομού της Κω στηρίζεται στον τουρισμό. Σήμερα, όλοι ανεξαιρέτως αναγνωρίζουν ότι από τη στιγμή της εμφάνισής της τουριστικής δραστηριότητας στον ελλαδικό χώρο, σε ελάχιστα σημεία ο τουρισμός αναπτύχθηκε στη βάση ενός στοιχειώδους στρατηγικού σχεδιασμού. Για δεκαετίες ολόκληρες κυριαρχούσε μια γενικευμένη αντίληψη τόσο από την πλευρά της πολιτείας όσο και από ένα μεγάλο μέρος των εμπλεκόμενων φορέων ότι η ενίσχυση

του τουρισμού με δημόσια φροντίδα είναι κατά κάποιο τρόπο περιττή, αφού οι μιν πόροι είναι ανεξάντλητοι και η τουριστική οικονομία αυτοτροφοδοτούμενη. Τις συνέπειες αυτής της αντίληψης τις βιώνει σε μεγάλο βαθμό η Κως ως τουριστικός προορισμός. Η τουριστική δραστηριότητα έχει οδηγήσει αρκετές περιοχές στην υπέρβαση της αντοχής του συστήματος με δυσμενείς επιπτώσεις τόσο για το φυσικό όσο και για το ανθρωπογενές περιβάλλον. Η τελευταία έρευνα που έγινε και αφορούσε την φέρουσα ικανότητα του τουρισμού στην Κω έδειξε ότι αν δεν αλλάξουμε στάση οι επόμενες γενιές θα έχουν σοβαρά προβλήματα. Ευτυχώς γίνονται ελπιδοφόρες κινήσεις όπως για παράδειγμα αποφάσισε να παγώσει όλες τις άδειες για νέες ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις και να ξεκινήσει ένα καινούργιο τοπικό σχεδιασμό.

Η Ελλάδα και ιδιαίτερα η Κως διαθέτει πολλά χαρακτηριστικά, όπως π.χ. φυσική ομορφιά, πολιτιστικό ενδιαφέρον, ιστορικά αξιοθέατα. Το τουριστικό προϊόν της όμως αντιμετωπίζει μεγάλα προβλήματα λόγω της έλλειψης υποδομών οι οποίες κρίνονται «μέτριες» και «ελλιπείς» στην πλειοψηφία τους παρά τις σεβαστές προσπάθειες που γίνονται τα τελευταία χρόνια. Οι ελλείψεις στην τουριστική παιδεία, η έλλειψη συνεργασίας φορέων, η έντονη εποχικότητα και η ανεπαρκής εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού απασχολούν έντονα το νησί. Αυτά είναι προβλήματα σημαντικά που θα πρέπει να επιλύσουν άμεσα οι τουριστικές επιχειρήσεις σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς, οι οποίοι μέσω συζήτησης θα πρέπει να καταλήξουν σε μια λύση που να ευνοεί τους ίδιους μα κυρίως την τοπική οικονομία. Η συνεργασία, η οργάνωση και οι συντονισμένες κινήσεις των φορέων μπορούν να αποδώσουν σημαντικά αποτελέσματα.

Η Κως μπορεί να περιορίζεται στον παραθεριστικό τύπο τουρισμού, όμως διαθέτει σε σημαντικό βαθμό τους αναγκαίους φυσικούς και πολιτιστικούς πόρους ώστε να διαφοροποιήσει και να εμπλουτίσει το τουριστικό προϊόν με την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Υπάρχουν διάφορες μορφές τουρισμού όπως θαλάσσιος, κοινωνικός,

μαθητικός, περιηγητικός, εκπαιδευτικός που είναι ήδη διαδεδομένοι στο νησί, έστω και σε πρώιμο στάδιο. Παρ' όλα αυτά ο πολιτιστικός και ο θρησκευτικός τουρισμός είναι αυτές οι δυο εναλλακτικές μορφές τουρισμού που μπορούν να εφαρμοστούν στην Κω χωρίς να χρειάζονται ιδιαίτερες βελτιώσεις αφού έχουν φροντίσει και οι φορείς και οι κάτοικοι του νησιού να είναι σε καλό σημείο ανάπτυξης. Φυσικά μία καλή διαφήμιση που θα αναδείκνυε τις παραδόσεις όπως και τις εκκλησίες και τα μοναστήρια θα έφερνε ακόμη περισσότερους τουρίστες όχι μόνο από την Ελλάδα αλλά και από το εξωτερικό. Μέσο της ανάπτυξης του εναλλακτικού τουρισμού το νησί θα κερδίσει σημαντικά στοιχεία για την βιωσιμότητα του όπως, η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και η ποιοτική αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος. Άλλωστε οι τουρίστες πέρα από το κλασσικό πακέτο «ήλιος-θάλασσα» που αποτελεί τον πόλο έλξης για την πλειοψηφία, ενδιαφέρονται για ένα φυσικό και ήσυχο περιβάλλον, για γνωριμία με τους ντόπιους, τον πολιτισμό και την παράδοση.

Για να επιτραπεί περαιτέρω ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στο νησί θα πρέπει να βελτιωθούν οι υπάρχουσες υποδομές του οι οποίες είναι το οδικό δίκτυο, τα καταλύματα και το αεροδρόμιο. Δυστυχώς η Κως αν και τόσα χρόνια βασίζεται στον τουρισμό έχει καθησυχαστεί στις υπάρχουσες πολλών χρόνων υποδομές. Χρειάζεται μεγάλη βελτίωση, αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός του οδικού δικτύου, του λιμανιού, και του αεροδρομίου. Αναβάθμιση των μέσων μεταφοράς σε όλα τα επίπεδα λεωφορεία αστικά και υπεραστικά, ταξί, πλοία, ενοικιαζόμενα αυτοκίνητα και μηχανές. Παρουσιάζονται μεγάλες ελλείψεις ανάπτυξης σε υποδομές, σε τηλεπικοινωνίες, στην ύδρευση, στο αποχετευτικό δίκτυο, κλπ. Όλα αυτά θέλουν εκσυγχρονισμό και αναβάθμιση. Πράγμα που οι τοπικοί φορείς και οι τοπικοί επιχειρηματίες τα έχουν πλέον ξεχάσει διότι πορεύονται με το πρότυπο ακόμη του μαζικού τουρισμού.

Οι εναλλακτικές μορφές θα προσφέρουν μια τόνωση στον τοπικό τουρισμό αν σχεδιαστούν και εφαρμοστούν σωστά, πάντα με τη βοήθεια των τοπικών τουριστικών επιχειρήσεων και των φορέων του νησιού. Άλλωστε, όπως διαπιστώθηκε απ την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, και οι ίδιοι οι Κώοι έχουν την ανάγκη για αλλαγή πορείας μέσα

από την ανάπτυξη διαφόρων μορφών τουρισμού. Ο τουρισμός στο νησί της Κω έχει μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης, ώστε και η εικόνα του να βελτιωθεί ακόμη περισσότερο.

❖ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Εισαγωγή στην θεωρία του τουρισμού Θ. Σιταρας , Χρ. Τζένος
- Νίκος Δ. Κοντογιάννης, «Μεσαιωνικά κάστρα και οχυρώσεις της Κω», Αθήνα 2002.
- Βασίλης Χατζηβασιλείου (1990), Ιστορία της νήσου Κω, , Έκδοση Δήμου Κω
- Χατζηβασιλείου Β. Το Ασκληπιείο της Κω, Κως 2004

- Πολεοδομία Δήμου Κω, Χαρτογραφικά υπόβαθρα και σχετικά ΦΕΚ
- Ενιαίος φορέας τουρισμού Κω, Αριθμός ξενοδοχειακών μονάδων δήμου Κω

❖ ΠΗΓΕΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

http://history-pages.blogspot.com/2012/11/blog-post_8.html

<https://www.koshotels.gr/el/kos/activities/cycling>

<http://www.kosmarina.gr>

<https://www.kos4all.com>

<https://www.koshotels.gr/el/kos/sightseeing>

<http://www.travellersgreece.com/gr/ellada/ΠεριφέρειαΝοτίουΑιγαίου/Κως>

<http://www.kos.gr/el/sights>

<http://ellas2.wordpress.com>

www.greekguide.com

<http://www.kwsinfo.gr/kwsplirofories/kwsaksiotheata/kwskastroantimaxeias>

<http://odysseus.culture.gr>

<https://www.kosinfo.gr/el/παράλιες>

<https://www.fraport-greece.com/ell/profil-aerodromion/kos>